

Nr 154.

Av herr **Wahlund m. fl.**, om avskaffande av bostadskostnadsgrupperingen inom folkpensioneringen m. m.

Enligt gällande lag om folkpensionering indelas landet i fem bostadskostnadsgrupper. Pensionärer, bosatta på orter tillhörande någon av grupperna II—V, kunna efter särskild behovsprövning erhålla bostadstillägg. I ortsgrupp I utgår icke bostadstillägg, enär bostads- och bränslekostnaden anses vara täckt genom den allmänna ålderspensionen.

Bostadstilläggen utgå för grupperna II—V med följande belopp.

	Grupp			
	II	III	IV	V
Ensamstående	150	300	450	600
Makar	200	400	600	800

Vårt parti framförde stark kritik mot detta system redan när det första gången beslöts av riksdagen. Den utredning, som av socialvårdskommittén företogs rörande folkpensionärernas bostadskostnader och vilken låg till grund för beslutet om bostadskostnadsgrupperingen, kunde möjligen ange kostnaderna för de bostäder, som pensionärerna bebodde. Däremot gävo de icke uttryck åt bostadskostnaden vid *likvärdig bostadsstandard*. Undersökningen gav vid handen, att pensionärernas bostadsstandard på landsbygden genomsnittligt var mycket sämre än i städer och tätorter. Den avsevärt lägre bostadsstandarden för landsbygdens pensionärer kom sålunda att ligga till grund för ett system med bostadstillägg, som medförde ytterligare svårigheter att nå en likvärdighet i bostadsstandard mellan tätorternas och landsbygdens åldringar.

Trots dessa anmärkningar från vårt håll godkände riksdagen förslaget om dyrortsgraderade bostadstillägg. Emellertid beslöts att en revision av indelningen i bostadskostnadsgrupper skulle företagas efter ett par år. På våren 1947 tillkallades sakkunniga för att undersöka folkpensionärernas bostadsförhållanden och -kostnader. De sakkunniga avlämnade sitt betänkande i ärendet hösten följande år.

Utan att taga ställning därtill ha de sakkunniga i sin utredning även berört de principer, som ligga till grund för bestämmelserna om bostadsgrupperingen samt dessas utformning. De sakkunniga kritiserade socialvårdskommitténs undersökning och understryka, att skillnaden i folkpensionärernas

bostadsstandard på landsbygden och i städerna är överraskande stor. De sakkunniga ha ägnat betydande uppmärksamhet åt frågan, huruvida nuvarande differentiering av bostadstilläggen ger pensionärerna på olika orter möjlighet att bebo bostäder av lika standard. Enligt de sakkunnigas mening äro bostadstilläggen genomgående alltför små i de lägsta bostadsgrupperna, om man förutsätter lika standard och utgår från den standard, som folkpensionärerna i Stockholm kunna erhålla. Skulle emellertid bostadstilläggen i de lägsta ortsgrupperna höjas så, att de endast komme att ligga så mycket lägre i förhållande till Stockholm, som betingas av skillnaden i hyra vid lika standard, komma bostadstilläggen i de lägsta ortsgrupperna att räcka betydligt bättre än i högsta gruppen. Detta förhållande har helt naturligt sin grund däri, att pensionärerna på landsbygden i regel ej bebo eller ha råd att bebo bostäder av den kvalitet, som är vanlig i städerna.

De sakkunniga anföra sammanfattningsvis, att bostadskostnadsgrupperingen i verkligheten icke tager hänsyn till principen om lika standard. Skillnaderna i bostadstilläggens storlek äro väsentligt större än skillnaden i bostadskostnad vid lika standard. Enligt de sakkunnigas uttalande skulle en konsekvent genomförd gruppering efter principen lika standard kräva så stora förändringar i jämförelse med nuvarande gruppering, att särskilda åtgärder bleve nödvändiga för dess tillämpning. De sakkunniga peka härvid på en ändring av tilläggsbeloppen samt en eventuell ändring av antalet bostadskostnadsgrupper. På grund av det begränsade uppdraget ha de sakkunniga emellertid icke ansett sig närmare böra ingå på dessa spörsmål.

Över den utredning, som verkstälts av de sakkunniga, ha under senare hälften av år 1949 remissyttranden avgivits av pensionsstyrelsen, bostadsstyrelsen, Svenska stadsförbundet och Landskommunernas förbund. Remissinstanserna ha funnit, att principerna för bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen borde göras till föremål för en allmän översyn. Bland de synpunkter remissinstanserna framföra må följande nämnas. Pensionsstyrelsen pekar sålunda på, att genom de särskilda bostadstilläggen har den i lagen angivna bostadskostnadsgrupperingen i hög grad modifierats. Bostadsstyrelsen framhåller, att den stora skillnad, som råder mellan landsbygd och stad i bostadsstandard, börjar utjämnas samt att det vore uppenbart, att folkpensionärerna på landsbygden vid nuvarande utformning av folkpensioneringssystemet icke kunde förutsättas bliva delaktig i den pågående standardhöjningen. En dylik konservering av en alltför låg bostadsstandard för en betydande del av folkpensionärerna stode uppenbarligen icke i överensstämmelse med den bostadspolitiska målsättningen.

Svenska stadsförbundets styrelse tillstyrker en översyn av principerna för bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen och anför bland annat att styrelsen, ehuru den i princip anser sig icke kunna ta ställning till de av utredningen verkställda bostadskostnadsgrupperingarna, vill tillstyrka en

viss mindre justering av bostadskostnadsgrupperingen inom ramen för de nuvarande bestämmelserna. Styrelsen finner, att utredningen obestriddligen klarlagt, att de nuvarande bestämmelserna särskilt missgynnat åtskilliga av de kommuner, som nu äro placerade i ortsgroup I. En försiktig uppflyttning av kommuner från group I till group II, där hyres- och bränslekostnad för pensionärsbostad enligt utredningen skulle uppgå till cirka 350—550 kronor, synes styrelsen befogad. Längre borde man för närvarande icke gå i avvaktan på kommunindelningens genomförande och förordad översyn av folkpensioneringssystemet.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund framhåller olika skäl, som tala för en revision av bostadskostnadsgrupperingen. Antalet grupper och bostadstilläggens storlek böra härvid eventuellt prövas. Styrelsen ansluter sig till de sakkunnigas uppfattning, att grupperingen bör bygga på principen lika standard. Slutligen säger sig styrelsen kraftigt vilja understryka, att pensionsbeloppen äro mera otillräckliga i de lägre ortsgrupperna än i de högre, om man fordrar samma bostadsstandard för pensionärerna över hela landet.

I anledning av motioner vid 1950 års riksdag, i vilka yrkades, att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning syftande till att avskaffa bostadskostnadsgrupperingen samt att i avvaktan härpå lägsta bostadskostnadsgrupp skulle uppflyttas till den näst lägsta, framhöll utskottet bland annat följande i sitt av riksdagen godkända utlåtande.

»Ifrågavarande spörsmål beträffande bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen sammanhänga emellertid nära med folkpensioneringslagens regler om inkomstprövningen. I sitt utlåtande nr 40 till innevarande riksdag har utskottet närmare berört detta samband. Utskottet har i sitt nämnda utlåtande uttalat, att avdragsreglerna i folkpensioneringslagen torde vara i behov av översyn, *varjämte utskottet ifrågasatt, huruvida icke lämpligen i samband därmed jämväl frågan om bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen borde upptagas till omprövning*. På i utlåtandet närmare angivna skäl har utskottet föreslagit riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i sagda utlåtande anför.»

Utskottet avstyrkte motionerna bland annat på grund av detta sitt uttalande. Det må i detta sammanhang erinras om att chefen för socialdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 tillkallat särskilda sakkunniga (1950 års folkpensionsrevision) för att närmare utreda vissa med folkpensioneringen sammanhängande frågor. I direktiven anför departementschefen bland annat följande.

»Utskottet (andra lagutskottets utlåtande nr 40) ifrågasatte vidare, huruvida det icke vore lämpligt att i samband med en översyn av avdragsreglerna upptaga frågan om bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen

enligt det nuvarande systemet till omprövning. För egen del finner jag, att frågan om bostadstilläggens konstruktion bör prövas av de sakkunniga. Där-
emot anser jag skäl icke föreligga att sammankoppla bostadskostnadsgrup-
peringens problem med de huvudsakligen tekniska spörsmål varom nu är
fråga.»

Såsom framgår av direktiven har departementschefen icke ansett att den-
na utredning bör uppta frågan om bostadskostnadsgrupperingen till pröv-
ning, såsom ifrågasattes i ovannämnda av riksdagen godkända utlåtande.
Vi beklaga att denna av riksdagen uttalade önskan icke tillmötesgåtts av
vederbörande departementschef.

Att det nuvarande systemet med bostadstillägg icke tillgodoser elemen-
tära rättvisekrav för pensionärerna på de lägsta ortsgrupperna bestyrkes
av den utredning de sakkunniga verkställt samt av avgivna remissyttran-
den. De gällande bestämmelserna ha en otvetydig tendens att konservera
rådande olikheter i pensionärernas bostadsstandard, vilka till betydande del
förorsakas av att landsbygdens pensionärer icke ha råd att inneha bostäder
med rimlig standard. Detta förhållande framgår också klart därav, att åt-
skilliga landskommuner vilka tillhöra grupp I ansett sig böra utbetala sär-
skilda bostadstillägg, ehuru dessa helt få bekostas av vederbörande kom-
muner. Det måste anses vara en i hög grad otillfredsställande ordning, att
kommuner med oftast svagt skatteunderlag skola helt bestrida kostnaderna
för bostadstillägg, medan städer med mer än dubbelt så stort skatteunder-
lag ha förmånen av att deras pensionärer kunna erhålla statliga bostads-
tillägg, för vilka huvuddelen av kostnaderna bestridas av staten.

Med hänvisning till vad tidigare anförts vilja vi som obestriddigt fram-
hålla, att den gällande bostadskostnadsgrupperingen icke motsvarar folk-
pensionärernas verkliga bostadssituation om hänsyn tages till bostadsstan-
darden. Om man reducerade för standardskillnader, skulle enligt vår be-
stämda mening beräkningarna visa, att differenserna i olika orters bostads-
kostnader äro mycket obetydliga.

Med hänsyn härtill och då 1950 års folkpensionsrevision icke, såsom riks-
dagen ifrågasatt, skall upptaga bostadskostnadsgrupperingen till prövning,
synes en skyndsamt utredning erforderlig för att utan ytterligare uppskov
nä en revision rörande principerna och metoderna för bostadskostnadsgrup-
pering.

Vi finna det emellertid rimligt, att man redan nu tar ett första steg mot
bostadskostnadsgrupperingens avskaffande, och föreslår därför, att en upp-
flyttning av nuvarande grupp I till grupp II genomföres från och med den 1
januari 1952, då de nya storkommunerna träda i full verksamhet. Härige-
nom kunna även pensionärerna i grupp I bli delaktiga av de statliga bo-
stadstilläggen.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,
 att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl.
 Maj:t anhålla om skyndsamt utredning syftande till att av-
 skaffa bostadskostnadsgrupperingen inom folkpensionering-
 en samt att i avvaktan härpå uppflytta lägsta bostadskost-
 nadsgrupp till näst lägsta.

Stockholm den 25 januari 1951.

<i>S. G. W. Wahlund.</i>	<i>Erik von Heland.</i>	<i>Lars E. Andersson.</i>
<i>Olof Pålsson.</i>	<i>Fridolf Jansson.</i>	<i>Arthur Heiding.</i>
<i>Fritiof Karlsson.</i>	<i>Bernhard Näsgård.</i>	<i>Torsten Bengtson.</i>
<i>Gustav Hallagård.</i>	<i>Gunnar Lodenius.</i>	<i>Karl Persson.</i>

Nr 155.

Av fru **Sjöström-Bengtsson m. fl.**, om införande av lagregler
 rörande sättet för tillfälligt omhändertagande av
 sjuka personer samt av barn och ungdom.

(Lika lydande med motion i Andra kammaren nr 204.)

Stockholm den 25 januari 1951.

<i>Anna Sjöström-Bengtsson.</i>	<i>Justus Lindgren.</i>	<i>Gunnar Lodenius.</i>
---------------------------------	-------------------------	-------------------------
